

PM Tidöpartiernas bidragsreform

Arbetslösheten är skyhögt. En halv miljon svenskar har inte ett arbete att gå till. Tidöregeringen saknar en effektiv jobbpolitik och försöker dölja detta bakom en "bidragsreform". Denna PM handlar om vilka förslag som ingår i bidragsreformen och vilka effekter förslagen har.

En dimridå

Sedan 2022 har arbetslösheten i Sverige ökat med 100 000 personer samtidigt som den har sjunkit i andra europeiska länder. Sverige behöver politik som bidrar till att jobb växer fram och människor rustas för att ta de jobben. Men regeringen och Sverigedemokraterna skapar i stället en dimridå – "bidragsreformen". De försöker dölja sitt misslyckande genom att försöka piska upp en polariserad debatt för eller emot bidrag. Deras metoder är att:

- > **Måla upp en falsk bild av försörjningsstöd.** Regeringen försöker få det att låta som att vissa får försörjningsstöd utan att det ställs några krav. Det stämmer inte, se bilaga 1 Fakta om försörjningsstöd.
- > **Blanda ihop förslag.** Kritik av ett förslag bemöts med argument för ett annat förslag, till exempel om bidragstaket kritiserats blir svaret att aktivitetskrav har fungerat.
- > **Ignorera kritik.** Förslagen i bidragsreformen har fått omfattande kritik från expertmyndigheter, civilsamhället och forskare. Tidöpartierna har ignorerat den.

Bidragsreformen

De fyra förslagen som ingår i bidragsreformen är:

- > Jobbpremie i försörjningsstödet
- > Aktivitetskrav på heltid i försörjningsstödet
- > Bidragstak i försörjningsstödet
- > Kvalificering till socialförsäkringen

Det här är förslag som Moderaterna och Sverigedemokraterna gick till val på 2022 och som ingår i Tidöavtalet. De har utretts och remitterats. Propositioner kommer i februari och mars 2026 för att riksdagen ska hinna ta beslut före valet.

I budgetpropositionen för 2026 nämns bidragsreformen som en viktig del i politiken som ska lösa problem på flera områden: vård och omsorg, ekonomisk trygghet vid sjukdom, ekonomisk trygghet för familjer, integration samt arbetsmarknad.

TABELL 1

Ur Statens budget 2026, budgeterad kostnad i miljoner kronor 2026, 2027 och 2028

Reform	2026	2027	2028
Bidragstak	0,06	-0,09	-0,16
Jobbpremie	0,02	0,36	0,07
Aktivitetskrav + rätt till förskola	1,19	2,16	2,15
Kvalificering till socialförsäkring	0,00	0,11	-0,07

Källa: [Budgetpropositionen för 2026 - Regeringen.se](#)

Bidragsreformen är billig politik. I budgetpropositionen 2026 är den största budgetposten aktivitetskravet, inklusive rätt till förskola som ska finansieras med ett nytt statsbidrag. Regeringen avsätter drygt 1 miljard kronor 2026 och därefter drygt 2 miljarder per år till detta. Jobbpremien beräknas endast kosta 20 miljoner kronor 2026. För bidragstak och kvalificering till socialförsäkringen finns budgeterade kostnader för att införa nya system och därefter små besparingar då de statliga utbetalningarna av till exempel barnbidrag och bostadsbidrag förväntas minska.

Förslagen i bidragsreformen

Jobbpremie i försörjningsstödet

Jobbpremien är en skattefri statlig ersättning till den som, efter minst sex månader med försörjningsstöd, får inkomst av anställning och inte längre tar emot försörjningsstöd. Försäkringskassan ska, efter ansökan, pröva och betala ut jobbpremien. Premien är på 15 procent av bruttolönen, dock högst 3 750 kronor per månad i 18 månader. Planeras träda i kraft 1 mars 2026.

Syftet med jobbpremien är att öka de ekonomiska incitamenten för att ta ett jobb. Det ska bli mer lönsamt för försörjningsstödmottagare att ta ett lågavlönat jobb och avsluta försörjningsstödet.

Leder inte till jobb

Ett problem med reformen är att ekonomiska incitament inte leder till jobb för personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Flera remissinstanser och regeringens egen utredare bedömer att jobbpremien har mycket små eller inga effekter på sysselsättningen. De här personerna behöver en aktiv arbetsmarknadspolitik med kompetenshöjande insatser som stärker deras förankring på arbetsmarknaden.

Ett annat problem är att jobbpremien riskerar att skapa en orättfärdig ordning på arbetsmarknaden. Personer som arbetar på samma arbetsplats och utför samma arbetsuppgifter till en relativt låg lön skulle få olika inkomst beroende på om de tidigare har haft försörjningsstöd eller inte. Risken är också stor att förslaget leder till lönedumping då en stödmottagare kan acceptera en mycket låg lön för att få jobbpremien.

Som bland annat Utbetalningsmyndigheten konstaterar, ökar risken för felaktiga utbetalningar och bidragsfusk med den här sortens tillfälliga ersättningar.

Aktivitetskrav i försörjningsstödet

Aktivitetskravet i försörjningsstödet innebär ett krav på mottagare av försörjningsstöd att delta i aktiviteter på heltid, det vill säga 40 timmar i veckan. Kravet riktas även mot kommunerna som blir skyldiga att ordna aktivitet på heltid för personer med försörjningsstöd. Kravet föreslås införas 1 juli 2026.

Aktiviteter ska:

- > motivera eller öka personens förmåga att ta ett arbete, påbörja en utbildning eller delta i andra insatser,
- > förbättra personens språkkunskaper för att ta kunna ta ett arbete eller påbörja en utbildning,
- > bestå av jobbsökande aktiviteter eller
- > bestå av arbetsplatsförlagda aktiviteter.

För föräldrar till barn upp till åtta år ska tiden för heltid minskas med tio timmar per vecka eller vad som är rimligt i förhållande till möjligheten att ta hand om barnet. En förälder som deltar i aktiviteter får samma rätt till förskola och fritidshem för sina barn som föräldrar som är arbetssökande, det vill säga lagstadgat 15 timmar i veckan (eller mer om har kommunen beslutat om det).

Redan i dag kan kommuner kräva att stödmottagare ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Flera kommuner har någon form av aktivitetskrav i försörjningsstödet. Förändringen med förslaget aktivitetskrav är att lagen blir tvingande för både stödmottagare och kommun. Till exempel ändras tidigare skrivning i lagen att socialnämnden *får* neka eller sätta ned fortsatt försörjningsstöd om en person uteblir från praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet till att nämnden *ska* neka eller sätta ned stödet om personen uteblir från aktivitet.

Bra ambition men dålig utformning

Ambitionen med aktivitetskravet är god. Om det leder till att stödmottagare får tillgång till meningsfulla insatser som stärker deras förankring på arbetsmarknaden är det bra. Erfarenheter från liknande reformer pekar dock på risken att

stödmottagare hamnar i aktiviteter där de sitter av tiden utan att komma närmare arbetsmarknaden. Det är dåligt både för individerna och samhället.

Mest problematiskt i aktivitetskravet är de arbetsplatsförlagda aktiviteterna. Förslaget är att biståndsmottagare ska utföra en meningsfull sysselsättning på en arbetsplats utan vare sig lön eller anställning. Regeringen föreslår i lagrådsremissen att dessa aktiviteter ska kunna genomföras i kommunal förvaltning, privata företag eller inom civilsamhället. Branscher som nämns är försäljning, lokalvård, bespisning, kultur, föreningsliv och miljöområdet. Regeringen skriver att aktiviteterna ska ”i möjligaste mån utformas så att biståndsmottagarna inte ersätter ordinarie personal.”

Regeringen är alltså medveten om att de arbetsplatsförlagda aktiviteterna riskerar att leda till undanträngning av ordinarie personal. Risken är också stor för exploatering och fusk.

Regeringen är alltså medveten om att de arbetsplatsförlagda aktiviteterna riskerar att leda till undanträngning av ordinarie personal. Risken är också stor för exploatering och fusk. Den som producerar något för någon annans räkning ska ha lön och de rättigheter som följer med en anställning. Det har inte biståndsmottagare i arbetsplatsförlagd aktivitet. Till exempel har personen ingen rätt till ledighet. I förslaget ingår att socialnämnden får ge uppehåll i aktiviteterna i upp till fyra veckor per år. Som bland annat Kommunal skriver i sitt remissyttrande måste fackligt inflytande säkerställas vid arbetsplatsförlagda aktiviteter.

Det finns flera former av subventionerade anställningar särskilt avsedda för arbetslösa med svag förankring på arbetsmarknaden. Dessa bör användas i stället för att personer med försörjningsstöd tvingas befinna sig i arbetsplatsförlagd aktivitet. Det som kan hjälpa är satsningar på subventionerade anställningar och förbättrat samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna.

Bidragstak

Regeringen föreslår att ett bidragstak i försörjningsstödet införs 1 januari 2027. Bidragstaket består av tre delar:

- > Sänkning av miniminivån i försörjningsstödet, riksnormen, för alla biståndsmottagare.
- > Kraftig begränsning av bistånd till hushåll med fler än tre barn eller skolorbarn under 21 år.
- > Lokala tillägg förbjuds, förutom i enskilda fall. Om det gäller barn krävs särskilda skäl, för vuxna synnerliga skäl.

Syftet med bidragstaket är att sänka försörjningsstödet för att göra det mer lönsamt att gå från försörjningsstöd till arbete. Förslaget begränsar även kommuners möjlighet att ge utökad stöd. Riksnormen, som infördes som ett normerande golv, görs till ett tak.

Hur mycket riksnormen sänks för stora familjer ska regeringen ta beslut om i förordning. I de räkneexempel som regeringen har tagit fram sänks riksnormen per barn från och med det fjärde barnet med 75 procent för sammanboende och 40 procent för ensamstående föräldrar.

Ökad fattigdom och kriminalitet

Flera remissinstanser, liksom regeringens egna utredare, menar att bidragstaket inte kommer leda till att biståndsmottagare kommer i arbete och varnar för allvarliga negativa konsekvenser.

Finanspolitiska rådet har gjort en analys av regeringens åtgärder för att få fler i arbete. Enligt rådet är bristande ekonomiska drivkrafter *inte* en huvudförklaring till dagens arbetslöshet. Rådet rekommenderar att politiken i stället riktar in sig på att åtgärda de problem som förklarar dagens arbetslöshet som: *”bristande matchning av arbetsgivares behov och arbetstagares kvalifikationer, svag produktivitet i delar av arbetskraften samt otillräcklig information om arbetssökandes kompetenser.”*

[Finanspolitiska rådet \(2024\) s. 157](#)

Eftersom bidragstaket inte leder till att stödmottagare får jobb kommer effekten bli ökade inkomstskillnader, ökad barnfattigdom, ökad segregation samt risk för ökad kriminalitet.

Kvalificering till socialförsäkringen

Kvalificering till socialförsäkringen innebär att personer som flyttar till Sverige från ett land utanför EU/EES måste ha varit lagligt bosatt i Sverige under minst fem år för att få tillgång till bosättningsbaserade sociala förmåner som barnbidrag, föräldrapenning på grundnivå, bostadsbidrag och sjukersättning. En person kan korta sin kvalificeringstid genom att arbeta till ett eller två år beroende på inkomst. Förslaget gäller personer som invandrar till Sverige från och med 1 januari 2027.

Ökad utsatthet, arbetslivskriminalitet och övervältring av kostnader på kommunerna

Ett av Tidöpartiernas argument för kvalificering till socialförsäkringar är att detta ska hindra personer som kommer från länder utanför EU att söka sig till Sverige. Den effekten har man dock inte kunnat se i andra länder som infört liknande lagar. Studier av liknande reformer i Danmark visar att de har lett till:

- > Ökad fattigdom och utsatthet.
- > Ökad arbetslivskriminalitet med lönedumpning och exploatering av arbetskraft samt att fler börjar jobba svart och begå brott.
- > Ökad barnfattigdom vilket leder till sämre skolresultat, att unga tvingas ut i jobb med låga inkomster i stället för att utbilda sig och att risken att barn hamnar i kriminalitet ökar.

I regeringens förslag ingår inte försörjningsstödet bland förmåner som nyanlända ska kvalificera sig till. Det kan bero att Sverige har skrivit på internationella konventioner som kräver stöd till människor i nödsituation, vilket flera remissinstanser påpekar. En konsekvens av att försörjningsstödet inte ingår blir att staten vältrar över kostnader på kommunerna. Försörjningsstöd är kommunens ansvar. Minskade bosättningsbaserade förmåner kommer leda till att fler personer som lever lagligt i Sverige kommer få rätt till försörjningsstöd för att upprätthålla en skälig levnadsnivå. Ett försämrat statligt grundskydd i socialförsäkringen ökar därmed kommunernas kostnad för försörjningsstöd.

Påverkan på arbetsmarknaden och socialförsäkringen

Förslagen i bidragsreformen påverkar arbetsmarknaden även för de som har arbete, i synnerhet inom arbetaryrken. Alltmer desperata individer kommer pressas att ta jobb till dåliga villkor. Det leder till lönedumpning och ökad risk för arbetslivskriminalitet, vilket kan påverka även jobb med schyssta villkor negativt.

Vidare underminerar förslagen vår socialförsäkringsmodell. Socialförsäkringarna kombinerar en försäkring av din inkomst när du av olika skäl inte kan jobba, den så kallade inkomstbortfallsprincipen, med ett grundskydd som alla får del av oberoende av inkomst. De inkomstbaserade försäkringarna kvalificerar man sig till genom arbete. Alla som arbetar har sin inkomst försäkrad vid till exempel sjukdom eller föräldraledighet. Inkomstbortfallsprincipen styr mot full sysselsättning, egen försörjning och bidrar till en starkare samhällsekonomi.

Grundskyddet i socialförsäkringen skyddar enskilda, familjer och samhället från de negativa konsekvenser som utbredd fattigdom leder till. Försörjningsstödet och de bosättningsbaserade bidragen (barnbidrag, föräldrapenning på grundnivå, bostadsbidrag och sjukersättning) är detta grundskydd. Bidragstaket sänker grundskyddet. Förslaget att personer som bor lagligt i landet behöver "tjäna in" till bosättningsbaserade förmåner, genom att bo i Sverige i fem år eller kortare vid högre inkomst, är en uppluckring av grundskyddet. Om logiken byggs in i socialförsäkringen är risken stor att den utökas till fler grupper, till exempel att bara den som har arbetat får barnbidrag. En sådan utveckling leder till ökad ekonomisk utsatthet och underminerar tryggheten för alla som någon gång behöver samhällets stöd.

Satsa på reformer som fungerar!

Tidöregeringens bidragsreform är ett försök skapa en polariserad debatt för eller emot bidrag. Men det stämmer inte med vad partierna tycker.

Tidöpartiernas metod är att göra människor fattigare så de tvingas ut i jobb med dåliga villkor. LOs metod är ökade investeringar så att jobb växer fram samt investeringar i människors förmågor för att rusta dem till trygga jobb som går att försörja sig på och som samhället behöver.

Gå inte på Tidöpartiernas bild av försörjningsstöd som kravlöst. Individen har sedan länge ett ansvar att försörja sig och sin familj. Redan i dag måste den som kan arbeta stå till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till försörjningsstöd.

Det finns för få jobb och de arbetslösa saknar den kunskap som behövs för de lediga jobben. I det läget behöver vi inte politik som gör de mest utsatta familjerna ännu fattigare och mer desperata.

LO anser att arbetslöshet är både individens och samhällets ansvar. En halv miljon människor är arbetslösa i dag, en arbetslöshet på närmare nio procent. Den höga arbetslösheten förklaras både av en utdragen lågkonjunktur och av dålig matchning där de arbetslösa saknar den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar. Det här är strukturella problem som kräver politiska lösningar.

Tidöpartierna ser inte samhällsansvaret utan lägger hela ansvaret för arbetslöshet på individen. I början av mandatperioden skar de ned dramatiskt på arbetsmarknadspolitik. I relation till antalet arbetslösa har medlen för aktiv arbetsmarknadspolitik minskat de senaste åren.

Det finns för få jobb och de arbetslösa saknar den kunskap som behövs för de lediga jobben. I det läget behöver vi inte politik som gör de mest

utsatta familjerna ännu fattigare och mer desperata. Det som behövs är investeringar så att jobb växer fram samt att stärka arbetssökandes kompetenser.

LOs förslag på reformer:

- > Utbilda fler till jobb. Öka antalet platser i arbetsmarknadsutbildning från 6 000 till 30 000 per år.
- > Stärk den aktiva arbetsmarknadspolitiken så att arbetslösa förmedlas till rätt jobb och får den utbildning de behöver.
- > Satsa på etableringsjobb i offentlig sektor, där nyligen har tecknats ett kollektivavtal.
- > Høj och indexera taket i a-kassan. En stark a-kassa underlättar omställningen och minskar risken att arbetslösa tvingas ta första bästa jobb. Det förbättrar både produktiviteten och matchningen på arbetsmarknaden.
- > Öka Sveriges investeringstakt. Investera mer för att stärka konkurrenskraften och klara jobben, till exempel i att renovera och bygga järnväg, stimulera den gröna omställningen och i äldreomsorgen.

Läs mer

[Budgetpropositionen för 2026 - Regeringen.se](#)

Finanspolitiska rådet (2024) [Svensk finanspolitik](#)

[Finanspolitiska rådets rapport 2024](#)

Källkritikbyrån (2025) [Sanningen bakom exemplen i debatten om försörjningsstöd](#)

LO (2023) [Trygga välfärden. LOs program för en jämlik välfärd](#)

LO (2025a) [Jobbkris trots återhämtning.](#)

[Ekonomiska utsikter hösten 2025](#)

LO (2025b) [Sverige ska fungera](#)

Socialdepartementet (2025a) [Aktivitetskrav för mottagare av försörjningsstöd. Lagrådsremiss](#)

Socialdepartementet (2025b)

[Reformerat försörjningsstöd – bidragstak och ökade möjligheter till arbete. Lagrådsremiss](#)

Socialdepartementet (2025c) [PM Kommentarer till typfallsberäkningar från pressträff om regeringens bidragsreform – uppdaterad version](#)

Bilaga 1. Fakta om försörjningsstöd

Försörjningsstöd är välfärdssystemets yttersta skyddsnät när alla andra möjligheter till försörjning är uttömda. Stödet ska garantera en skälig levnadsnivå. Det är behovsprövat på hushållsnivå. Var och en är i första hand skyldig att själv försörja sig och sin familj. Den som kan arbeta måste stå till arbetsmarknadens förfogande för att ha rätt till försörjningsstöd. Den som är sjuk och inte kan arbeta behöver visa att arbetsförmågan är nedsatt.

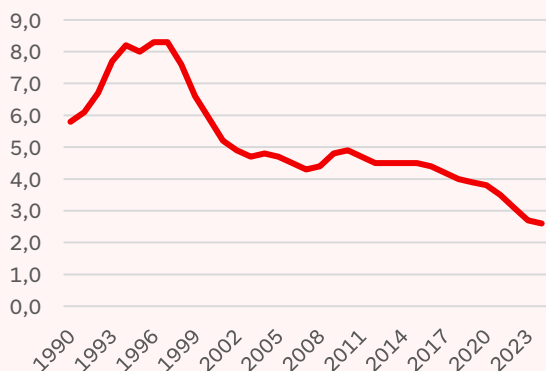
I regel har en person inte rätt till ekonomiskt bistånd om han eller hon har pengar på banken eller andra tillgångar. Ofta måste personen sälja bil och bostad. Andra bidrag och ersättningar ska sökas i första hand, till exempel sjukpenning, föräldrapenning, bostadsbidrag och underhållsstöd.

Stödet består av dels riksnormen som ska räcka till livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon, dels av skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

— DIAGRAM 1

Andel personer med ekonomiskt bistånd

Procent av befolkningen 18–64 år med ekonomiskt bistånd någon gång under året 1990–2024

Källa: Socialstyrelsen, registret för ekonomiskt bistånd

Andelen personer som får ekonomiskt bistånd har minskat dramatiskt från 1990-talet, se diagram 1. År 2024 fick 145 000 hushåll, eller 2,4 procent av befolkningen, ekonomiskt bistånd någon del av året. Av dem fick 44 000 hushåll försörjningsstöd under hela året.

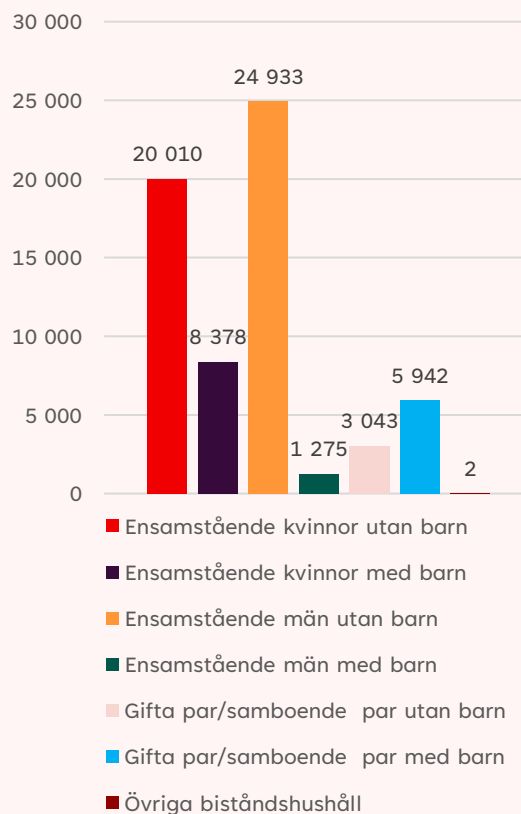
År 2024 var 57 procent av samtliga vuxna biståndsmottagare utrikes födda. Det innebär att utrikes födda är överrepresenterade bland bidragstagare men det är ändå en liten minoritet av gruppen utrikes födda som får försörjningsstöd. Bland vuxna utrikes födda fick 5 procent försörjningsstöd någon gång under året 2024. Andelen av de vuxna utrikes födda som fick långvarigt försörjningsstöd var 2,6 procent.

Det vanligaste huvudsakliga försörjningshindret är arbetslöshet. Därefter arbetslöshet med sociala hinder samt sjukdom med läkarintyg. Diagram 2 nedan visar antalet hushåll efter olika hushållstyper som fick långvarigt bistånd 2024.

— DIAGRAM 2

Antal hushåll med långvarigt bistånd

Antal hushåll med bistånd i minst 10 månader efter hushållstyp, 2024

Källa: Socialstyrelsen, registret för ekonomiskt bistånd

Bilaga 2: Citat ur remissyttranden

Förslagen i bidragsreformen har utretts i statliga utredningar som har skickats på remiss. Flera remissinstanser har allvarlig kritik mot förslagen.

Nedan finns citat ur några remissyttranden. Rubrikerna är länkade till respektive remissvar. Samtliga remisser från de remissinstanser som regeringen pekat ut finns på regeringens hemsida. Rubriken på varje förslag är länkad till Regeringskansliets remissida. LOs remissvar finns även på LOs hemsida.

Jobbpremie

LO

”LO avstyrker förslaget om att det ska utgå en ersättning i form av en statlig jobbpremie till den som går från försörjningsstöd till arbete eftersom det vore att införa en orättfärdig ordning på den svenska arbetsmarknaden som inte är försvarbar. För en person som redan arbetar på samma arbetsplats och utför samma arbetsuppgifter till en sannolikt relativt låg lön får inte någon motsvarande premie för att hen har ett jobb.”

Ekonomistyrningsverket, ESV

”ESV ser risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid ett införande av jobbpremien.”

Funktionsrätt Sverige

”Funktionsrätt Sverige avstyrker förslag om att införa jobbpremie med hänvisning till utredningen Stärkta drivkrafter (SOU 2025:15) bedömning att en jobbpremie troligen endast har mycket så små eller inga effekter på sysselsättningen på kort sikt, och inga effekter på lång sikt. Vi anser att samhällets gemensamma resurser ska användas till sådant som är evidensbaserat eller via omfattande beprövad erfarenhet visats sig vara effektivt.”

Göteborgs stad

”Göteborgs Stad avstyrker förslaget om jobbpremie. Effekten bedöms vara mycket begränsad och de administrativa resurser som krävs i hanteringen kan bli omfattande. Förslaget bygger på att ökade ekonomiska incitament leder till ökad sysselsättning och minskat biståndsmottagande. Det förutsätter dock att det är bristande ekonomiska drivkrafter som gör att individer ansöker om försörjningsstöd. Göteborgs Stad bedömer att det är en förenklad analys utifrån socialtjänstens erfarenheter av målgruppen. Många gånger handlar det om andra typer av hinder.”

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU

”IFAU avstyrker införandet av en jobbpremie.”

”Flera danska erfarenheter visar på begränsade effekter av jobbpremier för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden.”

”Även om kunskapsläget är sämre för insatser riktade mot försörjningsstöds-mottagare än för arbetslösa generellt drar Engdahl m.fl. (2023) slutsatsen att det finns flera insatser som har positiva sysselsättningseffekter för försörjningsstöds-mottagare. Exempel på sådana är utbildningsinsatser, subventionerade anställningar som liknar reguljära jobb, intensifierade matchningsinsatser och språkinsatser för personer med utländsk bakgrund.”

Utbetalningsmyndigheten

”Utbetalningsmyndigheten anser att det behövs ett mer utvecklat resonemang gällande riskerna för felaktiga utbetalningar och möjligheterna att förbygga och förhindra dessa risker. Det finns idag ett stort fokus i samhället på att förebygga och förhindra felaktiga välfärdsutbetalningar. Vid införandet av en tillfällig ersättning där det finns risk för att underlagen, som ska ligga till grund för bedömningen, inte håller tillräckligt god kvalitet ökar även antalet felaktiga utbetalningar.”

Aktivitetskrav

LO

”LO ser positivt på att kommunerna blir skyldiga att se till att det finns kommunala insatser som

möter behovet av meningsfull sysselsättning för vuxna som får försörjningsstöd, men har flera invändningar och synpunkter angående förslaget.

Behovet av kommunala insatser har till stor del uppstått som en följd av en nedrustad statlig arbetsmarknadspolitik. Detta trots att alla arbetslösa, oavsett inkomstkälla, har rätt till stöd från Arbetsförmedlingen. LO anser att Arbetsförmedlingen bör ha bättre förutsättningar än kommunerna att ge ett kvalificerat och likvärdigt stöd till de försörjningsstödmottagare som är arbetslösa, det vill säga de som saknar arbete, är oförhindrade att ta arbete och söker arbete. För att ett eventuellt kommunalt aktivitetskrav ska bli det komplement till befintlig arbetsmarknadspolitik, som det avses att bli, anser LO att ambitionsnivån i den statliga arbetsmarknadspolitikerna måste höjas kraftfullt. LO anser även att resurser behöver tillföras kommunerna för att öka volymen relevanta utbildningsinsatser.

LO ställer sig dock frågande till om alla inom målgruppen verkligen är hjälpta av heltidsaktiviteter, ända till dess att de inte längre uppbär för försörjningsstöd eller lämnar målgruppen, exempelvis av åldersskäl. Om orimliga krav ställs på kommunerna, avseende insatsernas omfattning, i förhållande till vad individerna behöver och vad som är möjligt att anordna, finns en överhängande risk för att kommunerna gör avkall på att insatserna ska vara meningsfulla för deltagarna.”

”Aktivitetskrav får inte innebära att staten i form av Arbetsförmedlingen drar sig tillbaka och långsiktigt eller permanent fransäger sig ansvaret för arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden och uppbär försörjningsstöd. Satsa i stället på Arbetsförmedlingen och evidensbaserat stöd till målgruppen.”

FUNKTIONSRÄTT SVERIGE

Akademikerförbundet SSR

”Akademikerförbundet SSR vill inledningsvis understryka och lyfta fram att socialtjänstens ekonomiska bistånd är tänkt att utgöra och fungera som samhällets yttersta skyddsnät. Det ska därmed utgöra ett skydd för människor som av olika anledningar inte kan försörja sig själva eller sin familj. Biståndet utgör på så sätt en mycket viktig del av socialpolitiken och det demokratiska samhället.”

”Akademikerförbundet SSR avstyrker skyldigheten för kommuner att tillhandahålla aktiviteter och erbjuda insatser för personer i behov av ekonomiskt bistånd. Förbundet anser att skyldigheten att tillhandahålla aktiviteter ska ligga uteslutande på Arbetsförmedlingen.”

Arbetsförmedlingen

”Arbetsförmedlingen tillstyrker intentionen bakom förslaget om att införa ett aktivitetskrav då det är önskvärt att höja aktivitetsnivån för fler individer som står utan egen försörjning. Samtidigt konstaterar Arbetsförmedlingen att bärande delar av det remitterade förslaget riskerar att tränga undan stödet till arbetssökande som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa, i de fall dessa inte uppbär ekonomiskt bistånd. Detta är inte ändamålsenligt ur ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.”

”Aktivitetskravet behöver fokusera på den grupp som inte kravställs av andra aktörer. Reformen bör komplettera och passa in i ett helhetssystem som även fortsatt ska kunna hantera eventuella kommande förändringar i andra delar av den arbetsmarknads-, social- och utbildningspolitiska verksamheten. Ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna måste vara tydlig om risken för dubbelarbete, ineffektivitet och bristande ansvarstagande ska minimeras. Förslagen i utredningen går åt motsatt håll. Ansvarsfördelningen föreslås bli överlappande för individer som är inskrivna arbetssökande och som uppbär ekonomiskt bistånd.”

”Det är inte ändamålsenligt att genomföra ett aktivitetskrav på bekostnad av en effektiv arbetsmarknadspolitik för de arbetssökande som

står långt ifrån arbetsmarknaden, men det är sannolikt effekten av föreliggande förslag.”

Funktionsrätt Sverige

”Vi är för att socialtjänsten ska erbjuda stöd mot arbete, men avstyrker aktivitetskrav på individen så länge inte evidensbaserade verksamheter och insatser finns på plats. Krav på individen behöver också motsvaras av ett tydligt krav på kommunen att tillhandahålla evidensbaserat individuellt stöd till den enskilde för att säkerställa att aktivitetskravet ska kunna uppfyllas på korrekt sätt.

Aktivitetskrav får inte innebära att staten i form av Arbetsförmedlingen drar sig tillbaka och långsiktigt eller permanent fransäger sig ansvaret för arbetslösa som står långt från arbetsmarknaden och uppbär försörjningsstöd. Satsa i stället på Arbetsförmedlingen och evidensbaserat stöd till målgruppen.”

”När en subventionerad anställning äger rum utgår lön för arbetet. Det bör vara en självklarhet på svensk arbetsmarknad.”

KOMMUNAL

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU

”IFAU avstyrker ett aktivitetskrav på heltid, som dessutom ska vara av enklare karaktär, och anser att det finns en risk att det inte kommer att föra målgruppen närmare arbetsmarknaden.”

”Det finns ett flertal studier som inte visar på några positiva effekter på arbetsmarknadsutfall av enklare insatser för försörjningsstödmottagare.”

”IFAU bedömer därför att det finns risk att kommunerna kan ersätta kompetenshöjande insatser med åtgärder de måste tillhandahålla enligt aktivitetskravet. Samtidigt kan Arbetsförmedlingen, med kunskap om individens ersättning, bedöma att denne inte står till arbetsmarknadens förfogande och därmed helt lägga ansvaret på kommunen. Samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedling är svårt och har

enligt kommuner försvårats sedan Arbetsförmedlingens omställning”

Kommunal

”Kommunal anser att det är av vikt att det är den statliga arbetsmarknadspolitiken som fortsatt har ansvar för den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och att i den mån en arbetsmarknadspolitisk bedömning görs att den arbetssökande skulle vara behjälpt av en arbetsmarknadspolitisk insats, såsom en subventionerad anställning så ska det ske med en prövning om arbetsplatsens lämplighet tillsammans med facklig part. När en subventionerad anställning äger rum utgår lön för arbetet. Det bör vara en självklarhet på svensk arbetsmarknad. Kommunal ser inte hur samspelet mellan försörjningsstöd och ersättningen via den statliga arbetsmarknadspolitiken är tänkt att fungera i praktiken.”

Bidragstak

LO

”LO ser dagens höga arbetslöshet och arbetsgivarnas svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens som mycket allvarliga samhällsproblem. LO anser, vilket har bekräftats i studier av bland annat Finanspolitiska rådet, att det som behövs för att fler ska komma i arbete är arbetsmarknadspolitiska åtgärder och yrkesutbildning.”

”LO avstyrker utredningens förslag som syftar till att sänka det ekonomiska biståndet för att teoretiskt öka de ekonomiska incitamenten att arbeta. Det är förslagen om ett bidragstak samt om begränsning av försörjningsstödet för större hushåll. Dessa åtgärder är inte effektiva. Dessutom har de flera negativa konsekvenser som ökade inkomstskillnader, ökad barnfattigdom, ökad segregation samt risk för ökad kriminalitet. Förslagen riskerar att bli kontraproduktiva.”

Ekonomistyrningsverket ESV

”ESV avstyrker förslaget om en modell för bidragstak eftersom vi delar utredningens bedömning att förslaget kan leda till ökad välfärdsbrottslighet.”

Föreningen Sveriges socialchefer, FSS

"FSS avstyrker införandet av ett bidragstak samt de föreslagna begränsningarna i försörjningsstöd för större hushåll och lokala normavvikelser. Den föreslagna modellen för bidragstak är enligt vår mening inte förenlig med principen om skälig levnadsnivå, barnkonventionen eller Sveriges internationella åtaganden. Liknande reformer i andra länder, som Danmark, har lett till ökad barnfattigdom, segregation och social utsatthet – effekter som riskerar att fördjupa snarare än lösa sociala problem."

Inspektionen för Socialförsäkringen, ISF

"ISF avstyrker utredningens förslag om en modell för ett bidragstak inom ekonomiskt bistånd. ISF avstyrker också utredningens förslag om en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll.

Det ekonomiska biståndet är avsett som ett yttersta skyddsnät vid tillfälliga försörjningsproblem. Delar av socialförsäkringen och den ekonomiska familjepolitiken utgår från att bosättningsbaserade förmåner till individer och hushåll med svag ekonomi, exempelvis bostadsbidrag, kan kompletteras av ett försörjningsstöd baserat på en prövning av faktiska behov. Ett schablonmässigt bidragstak eller en schablonmässig begränsning av försörjningsstödet baserad på antalet barn i hushållet frångår en sådan behovsprövning."

"Sammantaget indikerar den befintliga forskningen att utredningens förslag med sänkt bistånd för större hushåll kan resultera i ökad brottslighet och försämrade utbildningsutfall samtidigt som det sannolikt har begränsade eller obefintliga (på lång sikt) positiva effekter på sysselsättningen."

**INSTITUTET FÖR ARBETSMARKNADS- OCH
UTBILDNINGSPOLITISK UTVÄRDERING, IFAU**

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU

"Sammantaget indikerar den befintliga forskningen att utredningens förslag med sänkt bistånd för större hushåll kan resultera i ökad brottslighet och försämrade utbildningsutfall samtidigt som det sannolikt har begränsade eller obefintliga (på lång sikt) positiva effekter på sysselsättningen. De förväntat små effekterna på övergångar till jobb hänger sannolikt samman med att personer med ekonomiskt bistånd ofta står långt ifrån arbetsmarknaden och att vägen till ett jobb snarare förutsätter kompetenshöjande insatser eller olika former av rehabilitering. Mot denna bakgrund avstyrker vi förslaget."

Jämställdhetsmyndigheten

"Jämställdhetsmyndigheten avstyrker förslagen om bidragstak, moderniserad riksnorm och begränsning av försörjningsstöd för större hushåll. Det finns brister i utredningens jämställdhetsanalys och förslagen riskerar att öka den ekonomiska ojämställdheten. Riskerna för jämställdheten är större än de begränsade eller mycket begränsade positiva sysselsättningseffekter som utredningen bedömer att förslagen kommer få på kort och lång sikt. Förslagen riskerar att särskilt missgynna ensamstående kvinnor med barn, som är den grupp där behovet av försörjningsstöd är störst. Begränsningarna i försörjningsstödet som utredningen föreslår riskerar att öka kvinnors ekonomiska beroende av en partner och öka risken för att utsättas för våld i nära relationer inklusive ekonomiskt våld."

Socialstyrelsen

"Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll. Socialstyrelsen avstyrker förslaget.

"Även i relation till detta förslag vill Socialstyrelsen särskilt lyfta att det är viktigt att barn även i fortsättningen ska ha rätt till social trygghet och den levnadsstandard som är nödvändig för barnets utveckling. Detta för att minska den negativa påverkan på barns uppväxtvillkor, som kan komma med ekonomisk utsatthet, vilka nämnts i den sammanfattande bedömningen till detta yttrande.

Utredningens förslag om en begränsningsregel för stora hushåll bygger på att det finns skalfördelar

med att vara en stor familj. Skalfördelar kan vara att man kan ärva kläder och att man kan köpa stora förpackningar mat. Socialstyrelsen kan se att det till viss del är möjligt, men att det är svårt att förutsätta att dessa fördelar finns för alla barn i en stor familj. Beroende på hur kläder och saker slits, eller beroende på hur många syskon man har kan eventuella skalfördelar variera mellan familjer.”

Sveriges kommuner och regioner, SKR

”SKR avstyrker utredningens förslag om begränsningen av riksnormen för större hushåll. Det är en liten andel av hushållen som berörs av begränsningen men för de hushåll och barn som drabbas är effekten potentiellt stor och försämrar deras levnadsvillkor och ekonomiska standard.”

”SKR menar att ekonomiskt bistånd och försörjningsstödet utgör samhällets yttersta skyddsnät och att barn i familjer med ekonomiskt bistånd ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. För att uppnå det krävs att även barn i stora familjer får tillgång till riksnormen i sin helhet.”

Kvalificering till socialförsäkringen

LO

”LO värnar en socialförsäkringsmodell som bygger på inkomstbortfallsprincipen som styr mot hög sysselsättning, egen försörjning och bidrar till en starkare samhällsekonomi. Ett välfungerande trygghetssystem förutsätter även generella grundskydd för att skydda enskilda, familjer och samhället från negativa och kontraproduktiva konsekvenser som utbredd fattigdom kan ge upphov till.

LO avstyrker den föreslagna femårsregeln för bosättningsbaserade förmåner. Förslaget bedöms få särskilt stora konsekvenser för grupper som befinner sig i ett tidigt skede av sin etableringsprocess i Sverige.

LO anser att förslagen riskerar att öka brottsligheten och undergräva regeringens mål om att stoppa den kriminella ekonomin, särskilt genom att öka risken för att arbetstagare exploateras på

arbetsmarknaden, vilket i sin tur göder arbetslivskriminalitet.

LO avstyrker utredningens förslag om att förkorta bosättningstiden genom inkomster, eftersom det utgör ett principiellt avsteg från den viktiga åtskillnaden mellan bosättningsbaserade och arbetsbaserade förmåner, där inkomstbortfallsprincipen bör vara vägledande för de senare.”

Ekobrottsmyndigheten

”Ekobrottsmyndigheten utesluter inte att en höjd tröskel för att kvalificera sig för ersättning kan minska incitamentet för vissa oseriösa aktörer att försöka dra otillbörlig fördel av det svenska bidragssystemet och på så sätt i någon mån leda till minskad brottslighet, om nivån på tröskeln är tillräckligt hög och det finns en ändamålsenlig kontroll inför utbetalningarna.

Samtidigt får, som kommittén också nämner, förutsättas att det bland de personer som inte längre kommer att vara kvalificerade för socialförsäkringsförmåner eller ekonomiskt bistånd sannolikt kommer att vara fler som väljer svartarbete eller annan brottslig verksamhet för att klara sin försörjning. Det uppstår också ett incitament för dessa personer att försöka kvalificera sig på olaglig väg, genom skenanställningar och fusk med arbetsgivardeklarationer och/eller missbruk av identiteter som kan ge en ingång till socialförsäkringssystemet.

”De föreslagna förändringarna riskerar därmed att ge kriminella aktörer ytterligare incitament att exploatera individer med svag ställning, exempelvis genom att sälja identiteter och påhittade anställningar som ger tillträde till Sverige och det svenska bidragssystemet.”

EKOBROTTSMYNDIGHETEN

De föreslagna förändringarna riskerar därmed att ge kriminella aktörer ytterligare incitament att exploatera individer med svag ställning, exempelvis genom att sälja identiteter och påhittade anställningar som ger tillträde till Sverige och det svenska bidragssystemet. Eftersom kvalificeringsmöjligheten till socialförsäkringsförmåner föreslås utgå från arbetsrelaterad inkomst och bosättning – två faktorer som kriminella aktörer redan behärskar – kan förslaget även leda till ökat inflytande för oseriösa företagare som begår ekonomisk brottslighet och arbetlivskriminalitet inom ramen för sin affärsverksamhet.”

Inspektionen för Socialförsäkringen, ISF

”ISF avstyrker utredningens huvudförslag. Vi bedömer att det underlag som den föreslagna reformen grundas på inte ger stöd för att de förväntade positiva effekterna uppnås. Däremot riskerar den föreslagna reformen att medföra stora negativa konsekvenser, framför allt för grupper som redan är utsatta och i förlängningen för samhället i stort. Vidare skulle reformen innebära en omfattande förändring av det svenska välfärdssystemet, något som ISF anser borde genomföras endast under förutsättning att det finns goda belägg för positiva samhällsekonomiska effekter, en god rättssäkerhet för den enskilde och utan risk för att Sverige inte uppfyller sina internationella åtaganden.”

”ISF anser att det inte är möjligt att utifrån betänkandet ta ställning till de samhälls-ekonomiska konsekvenserna. Sammantaget är det oklart om kvalificeringsvillkor för bosättningsbaserade förmåner har någon väsentlig effekt på tilldragning av migranter och än mer oklart hur stora denna effekt i så fall skulle vara.”

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, IFAU

”Det finns inga studier på svenska data som visar att minskade bidrag i sig leder till ökad sysselsättning. Däremot ledde åtstramningen av föräldrapenningen för nyanlända föräldrar som infördes i Sverige år 2017 till minskad disponibel inkomst för berörda familjer (Hall m. fl. 2024). Det är därför troligt att minskade bosättningsbaserade

förmåner kan leda till ökad efterfrågan på ekonomiskt bistånd.

IFAU noterar också att flera av de socialförsäkringsförmåner som berörs av förslaget främst är aktuella för personer som i någon utsträckning har nedsatt arbetsförmåga. I denna grupp kan arbetsutbudsresponsen på kvalificeringsvillkoret för socialförsäkringsförmånerna antas vara mycket liten.”

”I sammanhanget är det också viktigt att framhålla att Dustmann m.fl. (2024a och b) visar att åtstramningen hade en negativ effekt på barns skolresultat och att brottsligheten ökade bland barn och också bland kvinnor, en grupp som vanligtvis inte har så hög brottslighet. Vidare finner Jinkins m.fl. (2025) – i ytterligare en studie baserad på reformen i Danmark – spridningseffekter i brottslighet.”

Polismyndigheten

”Utredningen gör bedömningen att de föreslagna kvalificeringsvillkoren kan förväntas medföra en ökning av arbetlivskriminalitet och annan brottslighet, vilket kopplas till behovet av försörjning. Polismyndigheten delar denna bedömning och vill särskilt framhålla att arbetet mot kriminell ekonomi är ett prioriterat fokusområde hos myndigheten.

”Som utredningen pekar på riskerar barn i familjer som inte kommer att ha rätt till exempelvis barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag att hamna i social och ekonomisk utsatthet. Detta ökar i sin tur risken för att barnen själva dras in i brottslighet.”

POLISMYNDIGHETEN

Polismyndigheten delar vidare utredningens bedömning att ett antal barn kommer att påverkas negativt av de aktuella förslagen. Som utredningen pekar på riskerar barn i familjer som inte kommer att ha rätt till exempelvis barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag att hamna i

social och ekonomisk utsatthet. Detta ökar i sin tur risken för att barnen själva dras in i brottslighet. Enligt Polismyndigheten riskerar social och ekonomisk utsatthet dessutom att slå särskilt hårt mot barn som redan befinner sig i en utsatt situation, t.ex. barn som är offer för brott i nära relation. Myndigheten ser dessutom en ökad risk för att barn utsätts för sexuell exploatering.”

Socialstyrelsen

”Socialstyrelsen avstyrker kommitténs förslag.”

”Socialstyrelsen instämmer i kommitténs bedömning av de konsekvenser som förslaget kan komma att få för de vuxna som inte kommer ha förmåga att svara upp på ekonomiska incitament samt för de barn som kommer finnas i dessa familjer. Kommittén konstaterar till exempel att utsattheten och fattigdomen kommer att öka bland de som inte lyckas försörja sig själva. Detta kan också komma att leda till bland annat exploatering, stress, ohälsa och ökad brottslighet.”

Sveriges kommuner och regioner, SKR

”SKR avstyrker utredningens förslag om att införa en kvalificering till socialförsäkringen. Konstruktionen som utredningen föreslår skapar stora ekonomiska och administrativa övervärlingar från staten till kommunerna.”

”SKR avstyrker utredningens förslag om att införa en kvalificering till socialförsäkringen. Konstruktionen som utredningen föreslår skapar stora ekonomiska och administrativa övervärlingar från staten till kommunerna.”

SKR

”Ersättningssystemen inom välfärden är sammanlänkade och bildar en helhet, vilket inte utredningen tillräckligt beaktat i konsekvensanalysen. Utredningen har lyft risk för ökat utanförskap, ohälsa, ökad kriminalitet och försämrade skolresultat för vissa grupper av unga men har inte gjort en sammanvägd analys av dess konsekvenser för samhälle, individer, kommuner

och regioner. SKR menar att utredningen inte utgör ett tillräckligt underlag för att gå vidare med förslagen.”

TCO

”TCO avstyrker utredningens förslag att införa ett bosättningsvillkor och ett inkomstvillkor för kvalificering till bosättningsbaserade förmåner i socialförsäkringen.”

”TCO vill dock särskilt framhålla att Sverige inte ska vara ett land där människor riskerar hamna i långvarig fattigdom och exploateras av oseriösa arbetsgivare eller organiserad brottslighet. Inkluderande och välfungerande socialförsäkringar och sociala trygghetssystem är samhällets skydd mot detta. Vidare är det centralt att alla som lagligt vistas i landet ges möjlighet och förutsättningar att ta tillvara och utveckla sin fulla potential, vilket inte minst är särskilt viktigt när det gäller barn och ungdomar som annars av ekonomiska och sociala skäl riskerar livslångt utanförskap.”

Umeå universitet

”Umeå universitet avstyrker utredningens förslag om särskilda kvalifikationsregler för vissa grupper.

Den svenska socialförsäkringen baseras på principer om solidaritet och omfördelning, oavsett om det handlar om den arbetsbaserade eller bosättningsbaserade delen av försäkringen.”

”Förslaget innebär en principiell förändring av det svenska sociala trygghetssystemets grundstruktur. Att differentiera rätten till stöd från välfärdsstaten i form av socialförsäkring eller ekonomiskt bistånd baserat på en önskan om att minska invandringen står inte i överensstämmelse med centrala principer och överväganden som gjorts vid utformningen av de rättsliga systemen för socialförsäkring och bistånd och får därtill anses stå i konflikt med människovärdesprincipen i regeringsformen. Förslaget får i huvudsak stora negativa konsekvenser för särskilt barn och kvinnor, vilket är särskilt anmärkningsvärt i ljuset av systemens trygghetsskapande syfte.”